

УДК 336.14

**ДОТАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ЯК ЗАСІБ
ВИРІВНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ
МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ**

К.В. ПАВЛОВ

У статті розкрито поняття дотацій, субсидій, субвенцій. Проаналізовано чи дійсно є дотації державного бюджету засобом вирівнювання фінансової забезпеченості місцевих бюджетів.

The concept of grants, subsidies, subvenciі is exposed in the article. It is analysed actually there are grants of the state budget by the mean of smoothing of financial material well-being of local budgets.

Ключові слова: дотації, субсидії, субвенції, державний бюджет, фінансова забезпеченість.

Провідне місце в системі регулювання економіки держави, створення сприятливого фінансового середовища для швидкого розвитку ринкових відносин, забезпечення макроекономічної рівноваги в економіці належить бюджету. Він є невід'ємною частиною ринкових відносин і одночасно важливим інструментом реалізації державної політики. Бюджет як одна з ланок фінансової системи відображає виробничі відносини, відтворює відносини розподілу, опосередковує рух грошової маси.

Законом України „Про Державний бюджет на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України” затверджено додаткову дотацію з державного бюджету обласному бюджету Волинської області на вирівнювання фінансової забезпеченості місцевих бюджетів у сумі 18918,2 тис.грн., яка розподілена між обласним бюджетом та бюджетами районів і міст обласного значення здійснюється у пропорціях: 25 відсотків – обласному бюджету та 75 відсотків – для бюджетів районів і міст обласного значення.

© К.В. Павлов – аспірант Національного університету водного господарства та природокористування

Отже, держава, використовуючи бюджет, здійснює фінансування регіонального розвитку. Крім прямого фінансування та прямих державних інвестицій, витрати Державного бюджету здійснюються у таких формах, як дотації, субсидії, субвенції.

Дотації (лат. *dotate* — постачати) — це особливий вид асигнувань з Державного бюджету, який використовується для збалансування доходів і видатків місцевих бюджетів та покриття касових збитків окремих державних підприємств.

Субсидії (лат. *Subsidium* — допомога) — це допомоги, які виплачуються з державного бюджету з метою підтримки населення, а також певних видів підприємницької діяльності, сфер і галузей народного господарства, розвиток яких має велике значення для економіки.

Субвенції (лат. *sybvenire* — приходити на допомогу) — один з видів державної фінансової допомоги центральним або місцевим органам виконавчої влади, що надається на конкретні цілі. У зв'язку з нестачею власних доходів у переважній більшості місцевих бюджетів при складанні та затвердженні цих бюджетів великого значення у їх збалансуванні надають бюджетному регулюванню. Відповідно до статті 40 Закону розподіл цього міжбюджетного трансферту між обласним бюджетом та бюджетами районів та міст обласного значення здійснено з урахуванням специфічних видатків у бюджетах окремих територій та на основі формульного розрахунку з урахуванням мережі бюджетних установ та чисельності населення районів та міст.

Загальний обсяг субвенцій, що передбачено передати у 2008 році з державного бюджету місцевим бюджетам Волинської області, складатиме 642001,4 тис.грн., в тому числі по загальному фонду бюджету – 621421,5 тис.грн., по спеціальному фонду – 20579,9 тис.гривень. У порівнянні з уточненими призначеннями 2007 року їх обсяг зріс на 46283,5 тис.грн., або на 7,8 відсотка.

У загальному обсязі субвенцій у Волинській області найбільшу питому вагу, а саме 86,3 відсотка, складають субвенції на виконання державних програм соціального захисту населення. Їх загальний обсяг на 2008 рік визначено у сумі 553995,3 тис.грн та збільшено проти уточнених призначень 2007 року на 66591,6 тис.грн., або на 13,7 %.

Так, виплата допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям та інвалідам з дитинства і дітям-інвалідам проводяться відповідно до законів України „Про державну допомогу сім'ям з дітьми”, „Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям”, „Про державну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам”, Закону України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо призначення тимчасової державної допомоги дітям”. Субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам у 2008 році передбачено у сумі 425945,8 тис. грн., що на 109704,1 тис. грн. більше нарахувань за 2007 рік. Збільшення асигнувань пов'язане із значним підвищенням розміру одноразової допомоги, яка при народженні першої дитини буде виплачуватись у розмірі 12240 грн., другої – 25000 грн., третьої і наступної – 50000 грн., та ростом народжуваності. Питома вага зазначеної допомоги становить 43 відсотка у загальному обсязі субвенції.

У зв'язку із зростанням протягом року прожиткового мінімуму для працездатних осіб від 633 грн. до 669 гривень, для дітей віком до 6 років – від 526 грн. до 557 грн., дітей віком від 6 до 18 років - від 663 грн. до 701 грн., збільшується розмір допомог при вагітності і пологах, на дітей одиноким матерям, по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, на дітей, які перебувають під опікою, інвалідам з дитинства і дітям – інвалідам, тимчасової державної допомоги. Розрахунки проведено, виходячи з прогнозного контингенту одержувачів цих видів виплат та розміру допомог. Обсяг витрат на виплату державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям визначено з урахуванням підвищення та диференціації рівня забезпечення прожиткового мінімуму для різних категорій населення. Так, для кожної дитини рівень забезпечення прожиткового мінімуму при визначенні розміру зазначеної допомоги додатково підвищуватиметься на 10%, або на 18,75 грн., для дітей, які утримуються самотніми матерями або батьками інвалідами I або II групи, це підвищення складатиме 20 % або 37,5 грн. При цьому, відслідковується тенденція зменшення контингенту одержувачів державної соціальної допомоги.

На відшкодування передбачених чинним законодавством пільг та житлових субсидій населенню на оплату

електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати, вивезення побутового сміття та рідких нечистот передбачено субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам у сумі 81920,4 тис. гривень. Розподіл субвенції здійснювався, виходячи з очікуваного нарахування пільг та субсидій у 2007 році, з урахуванням прогнозного середньорічного індексу росту споживчих цін у 2008 році.

Надання пільг та житлових субсидій населенню на придбання твердого та палива і скрапленого газу з державного бюджету місцевим бюджетам області заплановано в обсязі 21596,1 тис. грн.

За основу у проведенні розрахунків на придбання твердого палива ветеранам війни і праці, ветеранам військової служби, ветеранам органів внутрішніх справ, громадянам, які потерпіли внаслідок Чорнобильської катастрофи, та іншим категоріям взято кількість одержувачів по кожній пільговій категорії із врахуванням здійснення грошових виплат, фактичні витрати у 2007 році. Розрахунки проведено, виходячи із розрахункової норми для здійснення зазначених видатків на придбання однієї тонни твердого палива та одного балона скрапленого газу на домогосподарство.

Розподіл прогнозних витрат на надання населенню субсидій на придбання твердого палива та скрапленого газу проведений, виходячи з кількості сімей, яким призначено субсидії у 2007 році, та середнього розміру субсидії на зазначені види послуг.

На надання пільг з послуг зв'язку, інших, передбачених чинним законодавством пільг, та компенсацію за пільговий проїзд окремих категорій громадян передбачена субвенція у сумі 24553,0 тис. гривень.

Пропозиції до розподілу загального обсягу субвенції сформовано за окремими напрямками витрат. В частині розрахунку видатків на надання пільг з послуг зв'язку враховано фактичні нарахування абонементної плати у 2007 році та контингент громадян, що перебувають на обліку щодо пільгового установаження телефонів, очікуваний обсяг кредиторської заборгованості за грудень 2007 року. Розрахункова потреба в коштах на цю мету складає 4074,7 тис. грн.

Розрахунок асигнувань на надання інших, передбачених чинним законодавством пільг (санаторно-курортне лікування, компенсація витрат на автомобільне паливо, капітальний ремонт) здійснювався з урахуванням фактичного використання коштів на надання таких пільг та необхідності погашення зобов'язань, взятих у грудні 2007 року.

Обсяг компенсації за пільговий проїзд окремих категорій громадян транспортним підприємствам заплановано у сумі 15716,8 тис. гривень. Видатки на відшкодування витрат підприємству електротранспорту та залізничного транспорту розраховано, виходячи із бюджетних призначень на 2007 рік з урахуванням підвищення цін і тарифів та кредиторської заборгованості, у сумах відповідно 5780,7 тис. грн. та 1936,1 тис. гривень. Розподіл асигнувань на компенсацію витрат автомобільних перевізників (8000 тис. грн.) між бюджетами міст і районів проведено за поданням головного управління промисловості та розвитку інфраструктури облдержадміністрації від 4 січня 2008 року № 1/1.8.7/2-07. Розрахунок здійснювався, виходячи з контингенту осіб, що мають право на пільговий проїзд, нормативу фінансового забезпечення розміром 26,916 гривні та питомої ваги кількості приміських та міських маршрутів у загальній кількості маршрутів по містах і районах області.

Законом України „Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України” передбачена субвенція місцевим бюджетам на здійснення виплат, визначених Законом України „Про реструктуризацію заборгованості з виплат, передбачених статтею 57 Закону України „Про освіту” педагогічним, науково-педагогічним та іншим категоріям працівників навчальних закладів” в сумі 13463,5 тис. грн., розподіл якої проведено між бюджетами районів та міст обласного значення та головними розпорядниками коштів обласного бюджету за єдиним коефіцієнтом відповідно до обсягу зафіксованої у оперативних фінансових звітах кредиторської заборгованості станом на 1 грудня 2007 року з урахуванням результатів проведеної відповідно до розпорядження голови облдержадміністрації від 9 листопада 2007 року № 436 „Про підсумки виконання бюджету області за 9 місяців 2007 року”, інвентаризації заборгованості таких виплат.

Розподіл субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом „гроші ходять за дитиною” в сумі 2339,7 тис. грн. проведено між бюджетами районів та міст обласного значення за розрахунками обласної служби у справах дітей облдержадміністрації, в залежності від мережі та контингенту дітей, які виховуються в цих закладах.

На здійснення заходів щодо передачі житлового фонду та об'єктів соціально-культурної сфери Міністерства оборони України у комунальну власність передбачена відповідна субвенція з державного бюджету у сумі 6497,0 тис. грн., яку пропонується спрямувати на капітальні видатки з передачі житлового фонду у м. Володимирі-Волинському (5868,7 тис. грн.) та гуртожитків у м. Луцьку (628,3 тис. гривень). Зазначені наміри узгоджені із квартирно-експлуатаційним відділом Західного територіального квартирно-експлуатаційного управління Міністерства оборони України.

Обсяг субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на будівництво і придбання житла військовослужбовцям та особам рядового і начальницького складу, звільненим у запас або відставку за станом здоров'я, віком, вислугою років та у зв'язку із скороченням штатів, які перебувають на квартирному обліку за місцем проживання, членам сімей з числа цих осіб, які загинули під час виконання ними службових обов'язків, а також учасникам бойових дій в Афганістані та воєнних конфліктів обсягом 3762,6 тис. грн. розподілено між місцевими бюджетами відповідно до рішення обласної міжвідомчої комісії з питань забезпечення житлом військовослужбовців, звільненим в запас, або відставку від 10 січня 2008 року. Розподіл між місцевими бюджетами області проведено, виходячи із кількості осіб вказаних категорій, які перебувають на квартирному обліку за місцем проживання.

Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на придбання вагонів для комунального електротранспорту у сумі 2000,0 тис.грн. спрямована бюджету міста Луцька для придбання тролейбусів.

На фінансування ремонту приміщень управлінь праці та соціального захисту виконавчих органів міських (міст республіканського в автономній республіці Крим і обласного значення), районних у містах Києві і Севастополі та районних у містах рад для здійснення заходів з виконання спільного із Світовим банком проекту „Вдосконалення системи соціальної допомоги” бюджету області передбачено відповідну субвенцію з державного бюджету обсягом 739,2 тис. гривень.

Із загального обсягу субвенцій, що передаються із державного бюджету місцевим бюджетам, пропонується на даному пленарному засіданні не розподіляти трансферти на загальну суму 40574,1 тис.гривень. Їх розподіл буде здійснено на підставі аналізу ситуації в області у порядку передбаченому Законом України „Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України”. До таких субвенцій віднесено(табл. 1).

Таблиця 1

Назва субвенцій	тис.грн
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на соціально-економічний розвиток	27171,4
Всього по загальному фонду	27171,4
Субвенція з державного бюджету на заходи з енергозбереження, у тому числі оснащення інженерних вбудов багатоквартирних житлових будинків засобами обліку споживання води і теплової енергії, ремонт і реконструкцію теплових мереж та котелень, будівництво газопроводів і газифікацію населених пунктів	13402,7
Всього по спеціальному фонду	13402,7
Всього	40574,1

Крім цього, не розподіляється 7232,7 тис.грн. цільових видатків на забезпечення реалізації програм соціально-економічного розвитку регіонів.

За рахунок коштів на охорону здоров'я, що доведені Міністерством фінансів України, пропонується вирішити через надання цільової субвенції бюджету міста Луцька

питання придбання апаратів штучної нирки та системи очистки води для Луцької міської лікарні на суму 280,0 тис.грн. та оплати праці працівників відділення гемодіалізу Луцької міської лікарні з територіальним розміщенням на базі Нововолинської центральної міської лікарні на суму 263,1 тис.гривень. Крім того, враховуючи пропозиції постійної комісії обласної ради з питань бюджету, фінансів, цінової політики та використання майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст області, що відбулася 12 січня 2008 року, передбачається передати у субвенції бюджетам міста Луцька на спорудження пам'ятного знаку „Жертвам Чорнобиля” у сумі 100 тис.грн. та Ковельського і Камінь-Каширського районів на ліквідацію наслідків пожеж у сумі 10 тис.гривень.

Бібліографія

1. Пасічник Ю.В. **Бюджетна система України**: Навч. Посіб. – К.: Знання-Прес, 2006. – 607с.

2. **Програма економічного і соціального розвитку області на 2007 рік** – Луцьк, Головне управління економіки Волинської облдержадміністрації, 2007. – 40с.

3. **Пояснювальна записка до звіту про використання місцевих бюджетів Волинської області за 2007 рік** – Луцьк, головне фінансове управління Волинської облдержадміністрації, 2008 – 51с.

Рецензент д. е. н., професор Римар М.В.

УДК 336.22

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОДАТКУ НА НЕРУХОМІСТЬ

О.Ю. БУДКІНА

За час існування й розвитку сучасної теорії й практики оподаткування в нашій державі робилися багаторазові спроби змінити напрями регулювання окремих податків та їх елементів, у тому числі шляхом спроб передачі частини фіскальних повноважень місцевим органам влади. Від часу